

Handläggare: Olavi Puhakka
Telefon: 08-508 430 23

Till
Socialnämnden

Förstudie angående inrättande av sociala insatsgrupper i Västerort i Stockholms stad

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar ge socialförvaltningen i uppdrag att genomföra en förstudie om förutsättningarna för försöksverksamhet med sociala insatsgrupper i Västerort i Stockholms stad.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

En arbetsgrupp under ledning av länspolismästare Carin Götblad har genomfört en utredning med syfte att lämna konkreta förslag till åtgärder för att förhindra kriminella grupperingars etablering i samhället. Utredningen presenterade sitt betänkande *Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp* (SOU 2010:15) i mars 2010. Ett av de viktigaste förslagen i betänkandet var att *sociala insatsgrupper* med socialtjänst, polis och skola bildas på lokal nivå. Betänkandets argument för sådana grupper var bland annat att det behövs en lokal samarbetsform där insatser för unga i risksituationer kan koordineras på individnivå. Målgruppen är unga personer som inte har fyllt 21 år. Socialtjänsten

ska ha huvudansvaret i grupperna. Ett av de områden där verksamheten förslagsvis ska inledas i ett första skede omfattar tre stadsdelsområden i Västerort i Stockholms stad. Förvaltningen föreslår att innan arbetet med själva insatsgrupperna inleds skall en förstudie genomföras gällande vilka förutsättningar finns för en sådan verksamhet i de aktuella stadsdelsområdena.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklingsenheten, avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Bakgrund

I februari 2009 beslutade regeringen att förordna länspolismästaren i Stockholms län, Carin Götblad till särskild utredare för att leda en utredning med syfte att lämna konkreta förslag till åtgärder för att förhindra kriminella grupperingars etablering i samhället. Utredningen blev färdig i mars 2010 med sitt betänkande *Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp* (SOU 2010:15). Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden yttrade sig i ett remissvar gällande betänkandets förslag i maj samma år (Tjänsteutlåtande 1.6-0165/2010).

Betänkandets slutsats var att kriminella grupperingar – från löst sammansatta nätverk till tydligt strukturerade organisationer – har allt mer kommit att framstå som ett allvarligt samhällsproblem och att för att effektivt kunna motverka kriminella nätverk måste nyrekrytering till dessa nätverk förhindras. Vidare måste personer som vill lämna grupperingarna få hjälp och stöd med att bryta sin kriminella livsstil.

Beträffande problematiken med nyrekrytering var betänkandets slutsatser följande:

- Unga som går med i kriminella nätverk har ofta problem i skolan och de har många gånger äldre syskon som också är kriminellt belastade. Ungdomar som riskerar att utveckla en kriminell livsstil kommer i hög utsträckning från de socialt mest utsatta bostadsområdena i storstäderna.
- Betänkandet gör bedömningen att omkring 5 000 unga, varav 1200 i Storstockholm, under 21 år riskerar att rekryteras till kriminella nätverk. Rekryteringsbasen utgörs av de mest brottsbelastade ungdomarna.

- För att nå framgång i arbetet med att förhindra rekrytering till kriminella nätverk måste myndigheter och andra samarbeta långsiktigt och uthålligt på lokal nivå.

Betänkandet underströk att det brottsförebyggande arbetet berör hela samhället och förutsätter ett aktivt deltagande från många olika myndigheter och organisationer samt att samverkan mellan dessa behöver utvecklas. Skolan, socialtjänsten och polisen har ett särskilt och stort ansvar när det gäller insatser riktade mot unga personer.

Betänkandet utmynnade i ett stort antal konkreta förslag som berör flera myndigheters ansvarsområden. Ett av de viktigaste förslagen var att *sociala insatsgrupper* med socialtjänst, polis och skola bildas på lokal nivå. Betänkandets argument för sådana grupper var bland annat att det behövs en lokal samarbetsform där insatser för unga i risksituationer kan koordineras på individnivå. Insatsgrupperna ska inte ersätta de åtgärder som görs idag för den absoluta majoriteten av unga lagöverträdare. Syftet med insatsgrupperna är att de särskilt ska fokusera på den begränsade grupp av unga som riskerar att dras in i kriminella nätverk. Socialtjänsten ska ha huvudansvaret i grupperna. Insatsgrupperna föreslås att inte enbart arbeta på individnivå utan även få ansvara för generella åtgärder som ska motverka att kriminella gäng etableras. En insatsgrupp bör finnas i varje kommun. I socialt utsatta områden eller stora kommuner kan det behövas flera grupper. Målgruppen är unga personer som inte har fyllt 21 år. Någon lägst åldersgräns anges inte i betänkandet. En av gruppernas viktigaste uppgifter är att utarbeta *individuella handlingsplaner* med tydliga mål för ungdomar som bedöms vara i risksituationer om vad som behöver göras för att den unge ska upphöra med brott. Den unge och föräldrarna ska delta vid utformningen av handlingsplanen. I syfte att underlätta arbetet i insatsgrupperna föreslog betänkandet även vissa lättnader socialtjänstsektessen.

Enligt betänkandet kommer arbetet med sociala insatsgrupper inte medföra några direkta kostnadsökningar för vare sig stat eller kommun. Utgångspunkten är att det arbete som olika myndigheter redan idag bedriver beträffande unga som riskerar att dras in i allvarligare kriminalitet ska samordnas bättre.

Enligt Länspolismästarens förslag ska sociala insatsgrupper, redan under år 2011 inledas som försöksverksamhet i Stockholms stad. Föreslagna närpolisområden är Vällingby och Södra Järva.

Förvaltningens synpunkter

Ett flertal tidigare utredningar och kartläggningar har visat att inom socialtjänsten råder ett stort behov av att utveckla metoder att arbeta i öppenvård med ungdomar med komplexa och djupa sociala problem inom ett flertal områden, boende i ekonomiskt svaga bostadsområden och i många fall med en dålig förankring i det svenska samhället. Det går inte att bortse ifrån att det ofta är ungdomar med denna bakgrund som trots otaliga insatser från samhällets sida har flest återfall i kriminalitet och som i vuxen ålder kan komma att tillhöra den grupp som svarar för en stor del av den totala grova kriminaliteten. Problematiken har en stark koppling till vissa strukturella problem i dessa ungdomars levnadsförhållanden; föräldrarnas misslyckade integration, utanförskap samt frustration över svårigheterna att lyckas på legal väg. Det finns en anledning till oro idag när det gäller situationen i vissa förortsområden, både i Stockholms stad och i andra kommuner.

I remissvaret 2010 konstaterade förvaltningen att förslaget om sociala insatsgrupper är intressant på många sätt. Att i ett tidigt skede kunna identifiera de barn och ungdomar som behöver stöd och hjälp, exempelvis på grund av ett kriminellt beteende, är en av socialtjänstens viktigaste uppgifter. Att ha en välfungerande samverkan och kommunikation med polisen och rättsväsendet som möjliggör ett snabbt ingripande är en av förutsättningarna för att ha framgång med detta uppdrag. Polisen och socialtjänsten har olika uppdrag, men målgruppen är i många fall densamma. I det förebyggande arbetet är en grundläggande förutsättning att myndigheterna har en gemensam problembild.

Enligt länspolismästarens förslag skall insatsgrupper i ett första skede bildas i följande områden: Gotland, Södertälje, Fittja (Botkyrka kommun) samt närpolisområdena Södra Järva och Vällingby inom Stockholms stad.

De föreslagna ”insatsgrupperna” kan innebära en betydande förändring i samhällets sätt att arbeta mot ungdomskriminalitet lokalt. Därför anser förvaltningen att det för Stockholms stads del är nödvändigt att snarast möjligt genomföra en förstudie i syfte att undersöka vad förslaget konkret innebär för socialtjänstens verksamhet framför allt vid de berörda stadsdelsförvaltningarna; Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta. Förstudien bör ha ett starkt klientperspektiv och belysa framför allt hur insatsgrupper påverkar arbetet i socialtjänstens ungdomsgrupper.

Förstudien bör framför allt belysa följande faktorer:

- Hur många personer och vilka åldergrupper som ingår i den tilltänkta målgruppen finns i varje stadsdelsförvaltning
- Vilken bakgrundproblematik har dessa ungdomar
- Vilka insatser har de fått tidigare; varför har dessa inte lett till önskat resultat
- Vilka tjänstemän skall ingå i gruppernas operativa verksamhet
- Behövs extra resurser
- Vilka verksamheter utanför stadsdelsförvaltningarnas egen finns i varje område som skulle kunna delta i arbetet
- Hur skall uppföljning av resultaten genomföras

Förstudien bör framför allt belysa hur insatsgrupper kan tänkas påverka arbetet inom socialtjänstens ansvarsområde men skall genomföras i samråd med ansvariga för polisens och skolans verksamheter i de aktuella områdena. Förvaltningen föreslår att uppdraget att genomföra förstudie ges till utvecklingsenheten. Arbetet med förstudien kan räknas med att inledas i april och vara avslutat i september 2011.